

Universitatea Tehnică a Moldovei

**Rolul organelor de poliție în asigurarea și
protecția drepturilor și libertăților fundamentale
ale omului**

Student:

Gorbatovschi Alexandru

Coordonator:

**Munteanu Rita
doctor în drept,
conferențiar universitar**

Chișinău, 2023

					UTM 0421. Drept			
<i>Mod.</i>	<i>Coală</i>	<i>Nr. document</i>	<i>Semnat</i>	<i>Data</i>	Rolul organelor de poliție în asigurarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului	<i>Litera</i>	<i>Coala</i>	<i>Coli</i>
<i>Elaborat</i>								
<i>Coordonator</i>								
<i>Consultant</i>						UTM, FCGC		
<i>Contr.norm.</i>								
<i>Aprobat</i>								

ADNOTARE

la teza de licență elaborată de studentul Gorbatovschi Alexandru, grupa..., UTM, 2023

Tema tezei de licență: *Rolul organelor de poliție în asigurarea și protecția drepturilor și libertăților omului.*

Cuvinte cheie: Drepturile omului, poliție, obligație, organe de drept, stat de drept.

Scopul lucrării a fost axat pe analiza legislației naționale și internaționale care stă la baza asigurării și protecției drepturilor omului prin intermediul activității organelor de poliție. În realizarea scopului sau propus următoarele obiective:

- analiza conceptul de drepturi ale omului;
- cercetarea evoluției istorice a instituției poliției;
- cercetarea conceptuală a instituției ordinii de drept;
- analiza bazei legislative internaționale privind drepturile omului;
- studierea legislației UE privind rolul poliției în asigurarea și protecția drepturilor omului;

Metodologia cercetării. Suportul metodologic al lucrării îl constituie lucrările cercetătorilor autohtoni și străini, specialiști în domeniul: dreptului penal, dreptului execuțional penal, criminologiei etc. Pe parcursul cercetării au fost pe larg utilizate **metode** cu un impact benefic asupra rezultatelor obținute, le-au avut și metodele generale de cercetare științifică: așa

cum sunt: metoda sistemică-structurală, comparativă, istorică, funcțională, generalizarea, analiza și desigur sinteza.

Concluzii. În rezultatul studiului asupra instituțiilor și mecanismelor de protecție a datelor cu caracter personal au sistematizat următoarele concluzii:

1. Funcția polițienească constituie una din funcțiile prioritare ale statului și se realizează prin intermediul dreptului polițienesc, ca o parte a dreptului pe care îl are statul de a interveni pentru respectarea de către cetățeni a îndatoririlor ce le revin, iar pe de altă parte, este un drept al fiecărui individ de a solicita sprijinul organelor polițienești pentru apărarea drepturilor ce le sunt conferite de stat și înlăturarea piedicilor ce li s-ar pune în exercitarea acestor drepturi recunoscute de lege.

2. Activitatea polițienească este definită ca fiind un gen specific și deosebit de important al activității statale, efectuată de către subiecții de drept cu împuterniciri speciale privind aplicarea constrângerii statale, ca metodă de influență asupra celor administrați. Această activitate este încadrată în limitele unui sistem de principii fundamentale și întru promovarea imaginii colaboratorilor din sistemul MAI în apărarea vieții, integrității corporale, sănătății și libertății persoanei, cât și alte drepturi legitime ale persoanei și a comunității.

3. Subiectul activității polițienești poate fi definit ca autoritatea publică, persoana juridică ori fizică dotată în modul stabilit prin lege cu atribuții și împuterniciri în domeniul executării funcțiilor polițienești ale statului în scopul asigurării integrității obiectelor protecției polițienești.

4. Una dintre formele activității polițienești o constituie măsurile administrative preventive. Scopul principal de aplicare a măsurilor de prevenire este neadmiterea apariției raporturilor juridice de conflict, prevenirea consecințelor grave în cazul apariției lor.

ANNOTATION

to the thesis written by the student Gorbatovschi Alexandru, **group...**, TUM, 2023

The topic of the thesis: *The role of police bodies in ensuring and protecting human rights and freedoms.*

Key words: human rights, police, obligation, law enforcement bodies, rule of law.

The aim of the thesis focused on the analysis of national and international legislation underlying the assurance and protection of human rights through the work of police bodies. In achieving the aim or proposed the following objectives:

- To analyze the concept of human rights;
- research the historical development of the police institution;
- conceptual research on the institution of the rule of law;
- analysis of the international legal basis on human rights;
- to study EU legislation on the role of the police in ensuring and protecting human rights:

Research methodology. The methodological support of the work is the work of local and foreign researchers, specialists in the field of: criminal law, criminal enforcement law, criminology, etc. Throughout the research methods were widely used with a beneficial impact on the results obtained, they also had the general methods of scientific research: such as: systemic-structural, comparative, historical, functional, generalization, analysis and of course synthesis.

Conclusions. As a result of the study on institutions and mechanisms of personal data protection the following conclusions have been systematized:

1. The police function is one of the priority functions of the state and is carried out by means of police law, as part of the right of the state to intervene to ensure that citizens comply with their duties and, on the other hand, it is the right of every individual to request the support of the police bodies to defend the rights conferred on them by the state and to remove obstacles to the exercise of these rights recognized by law.

2. Police activity is defined as a specific and particularly important type of state activity carried out by subjects of law with special powers to apply state coercion as a method of influencing the administered. This activity is framed within the limits of a system of fundamental principles and in order to promote the image of the collaborators of the MIA system in the protection of life, bodily integrity, health and freedom of the person, as well as other legitimate rights of the person and the community.

3. The subject of police activity can be defined as the public authority, legal or natural person endowed in the manner established by law with powers and duties in the field of execution of police functions of the state in order to ensure the integrity of the objects of police protection.

4. One of the forms of police activity is preventive administrative measures. The main purpose of applying preventive measures is to prevent the occurrence of legal relations of conflict, to prevent serious consequences in case of their occurrence.

INTRODUCERE

Importanța temei cercetate. Poliția Republicii Moldova este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor. Activitatea Poliției se desfășoară exclusiv în baza și pentru executarea legii, în interesul persoanei, al comunității și în sprijinul instituțiilor statului, pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale și demnității umane, prevăzute în Declarația universală a drepturilor omului, în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, în Codul european de etică al poliției și în alte acte internaționale, în conformitate cu principiile legalității, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, imparțialității și nediscriminării, controlului ierarhic permanent, răspunderii personale și profesionalismului, transparenței, respectării secretului de stat și al altor informații oficiale cu accesibilitate limitată.

Poliția cooperează cu autorități ale administrației publice centrale și locale în vederea realizării atribuțiilor sale, prevederilor documentelor de politici naționale în domeniul de prevenire și combatere a infracționalității, de menținere a ordinii și securității publice, implicând în aceste activități și societatea civilă. Pentru îndeplinirea sarcinilor care îi revin, Poliția cooperează cu organele similare din alte state, cu Organizația Internațională a Poliției Criminale (Interpol), precum și cu alte organizații polițienești internaționale, participă la constituirea forțelor internaționale de poliție, destinate unor misiuni de instruire, de asistență și cooperare polițienească sau unor acțiuni umanitare, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Paralel cu asigurarea ordinii și liniștii publice, organul de poliție oferă anumite servicii și asistență populației, iar încrederea comunității în poliție este strâns legată de atitudinea și comportamentul său în societate, de respectul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, consacrată în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Totodată, apărarea drepturilor omului este scopul de bază al tuturor organelor de stat și al fiecărui cetățean în parte, deoarece, anume prin conlucrare este realizabilă monitorizarea, garantarea reală și eficientă a drepturilor indivizibile și indispensabile ființei umane.

Efectiv, Ministerul Afacerilor Interne și subdiviziunile subordonate se află într-un proces important și dificil de tranziție către standardele europene în prestarea serviciilor, în conformitate cu principiile legalității, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului,

imparțialității și nediscriminării, a manifestării profesionalismului, a responsabilității și transparenței instituționale.

Gradul de studierea temei în literatura de specialitate. Tema de cercetare a fost analizată într-un șir de lucrări științifice în doctrina străină și națională. Din autorii care au adus o contribuție eminentă în acest domeniu sunt autorii: Roman D., Vîzdoagă T., Grigoriu A., Guceac I., Muntean V, Negru B., Osmochescu N., Smochină A., Cușnir V., Golubenco Gh., Gladchi Gh., Balmuș V., Furtună D., Danileț C., Guțuleac V., Iacob A., Erhan I., Abdulaev M.I., Beliskii K.S., Andreev G.M., Lunev A.E., Andrievski J. E., Barbin V.V., Dolinco V.I., Stamatin Ș., Popa N., Moroianu I., Voiculescu M., Dogaru I., Deleanu I., Belecciu Șt., Antoci A., Pastor S., etc.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei este reliefa autorităților administrative din subordinea Ministerului Afacerilor Interne și a structurilor sale în Republica Moldova. Caracteristica realizărilor din ultima perioadă a activității MAI. În realizarea scopului propus au fost trasate următoarele obiective:

- analiza poliției ca obiect de studiu în doctrina dreptului polițienesc;
- identificarea izvoarelor reglementărilor normative cu privire la formarea poliției din Republica Moldova;
- caracteristica sistemului instituțiilor cu atribuții polițienești din Republica Moldova;
- analiza Ministerului Afacerilor Interne ca organul special format pentru realizarea funcțiilor polițienești ai statului;
- sistematizarea principiilor fundamentale de activitate a poliției din Republica Moldova;
- caracteristica subiecților de bază al activității polițienești al Ministerului Afacerilor Interne.

Metodologia cercetării. Pentru o mai bună înțelegere a materialului cercetat au fost aplicate un șir de metode de cercetare, cum ar fi: metoda normativă, logică cu metodele sale speciale: analiza, sinteza inducția și deducția, metoda istorică, statistică etc.

Structura compartimentelor tezei. Teza a fost structurată în introducere, trei capitole, finalizate cu concluzii generale și recomandări, finalizându-se cu sursele bibliografice și anexe.

BIBLIOGRAFIE:

Acte normativ-juridice

1. Carta Națiunilor Unite din 26 iunie 1945. În: Monitorul Oficial din 26 iunie 1945.
http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948. https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf.
3. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene din 2010. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene din 30.3.2010, C 83/389. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>.
4. Declarația și Programul de acțiune de la Viena din 12 iulie 1993, Organizația Națiunilor Unite, p. 39. În: <https://www.unicef.org/moldova/media/9846/file/CRC%20Comments.pdf> (accesat la 12.01.2023).
5. Convenția cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989. Republica Moldova a aderat la Convenție în anul 1993.
6. Pact internațional cu privire la drepturile civile și politice* Nr. 31 din 16-12-1966. În: Tratatate Internaționale Nr. 1 din 30-12-1998 art. 31.
7. Recomandarea REC (2001)10 a Comitetului de miniștri către statele membre privind Codul European de etică al Poliției (Adoptată de către Comitetul Miniștrilor la 19 septembrie 2001, în cadrul a celei de a 765 -a reuniune a delegaților miniștrilor). În: <https://cj.md/recomandarea-rec-200110-a-comitetului-ministrilor-statelor-membre-privind-codul-european-de-etica-al-politiei/> (accesat la 19.02.2023).
8. Constituția Nr. 1 din 29.07.1994 Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 78 din 9-03-2016 art. 140
9. Cod Nr. 1107 din 06-06-2002 Codul Civil al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 66-75 art. din 01-03-2019 art. 132.
10. Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19 iulie 2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 309-320 din 17-08-2018 art. 466.
11. Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, nr. 320 din 27 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial nr.42-47/145 din 01.03.2013.
12. Legea cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, nr. 219 din 08.11.2018, publicat în Monitorul Oficial nr.462-466/770 din 12.12.2018.
13. Legea cu privire la Poliția de Frontieră, nr. 283 din 28.12.2011, publicat în Monitorul Oficial nr.76-80/245 din 20.04.2012, potrivit art. 60 în vigoare din 01.07.2012.

14. Legea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, nr. 93 din 05.04.2007, art. 8, în redacția Legii nr.94 din 02.06.2017, în vigoare 07.07.2017.
15. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului. Publicată în Monitorul Oficial nr. 42-47 din 01.03.2013, art. 145.
16. Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul MAI, nr. 288 din 16.12.2016, publicată în Monitorul Oficial, nr. 40-49, art. 85 din 10.02.2017.
17. Legea privind întrunirile, nr. 26-XVI din 22.02.2008, art. 21 alin. (1), publicat în MO nr.80/261 din 22.04.2008.
18. Legea privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc, nr. 218 din 19.10.2012, publicată în Monitorul Oficial, nr. 254-262, art. 836, art.2 din 14.12.2012.
19. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025, nr. 913 din 21.12.2022, publicat în Monitorul Oficial nr.75-78/147 din 07.03.2023.
20. Hotărârea Guvernului cu privire la Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică, nr. 1206 din 02.11.2016, publicată la 04.11.2016 în Monitorul Oficial nr. 379-386 art. 1303.
21. Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției, nr. 547 din 12.11.2019, publicat în Monitorul Oficial nr.346-351/857 din 22.11.2019.
22. Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției, nr. 547 din 12.11.2019, anexa nr. 4, publicată în Monitorul Oficial nr. 346-351/857 din 22.11.2019.
23. Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției, nr. 547 din 12.11.2019, anexa nr. 3, publicată în Monitorul Oficial nr. 346-351/857 din 22.11.2019.
24. Hotărârea Guvernului nr. 629 din 08.08.2017 pentru aprobarea Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Publicată în: Monitorul Oficial Nr. 289-300 din 11.08.2017, art. 729.
25. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.481 din 10.05.2006 cu privire la aprobarea Codului de etică și deontologie al polițistului. Publicată la 19.05.2006 în Monitorul Oficial, nr. 75-78, art. 527, pct. 24.

Cărți și monografii

26. Balmuș V., Muntean V. Elemente de drept polițienesc: Manual. Chișinău: Tip. A.Ș.M., 2006, 344 p. ISBN: 973-8378-42-7.

27. Barbăroșie A., Pîntea, I. Activitatea polițienească în Republica Moldova, percepții interne și externe. Institutul de Politici Publice, Raport analitic, Chișinău, 2016, 280 p
28. Barbu, D., Andrei, Gh. ș.a. Raport privind analiza funcțională a Inspectoratului General de Carabinieri. Proiect finanțat de ambasada SUA. Chișinău, 2019, pag. 7-9.
29. Belecciu Șt., Antoci A. Protecția juridică a drepturilor omului în activitatea Poliției, suport de curs, Editura Cartea militară, Chișinău, 2019, 240 p.
30. Boeșteanu, C. ș.a. Drept polițienesc. Chișinău: Centrul Ed. al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova, 2006, 138 p.
31. Botnaru, Gh., Ursan, Ig., Bejan, O., Romanciuc, S. Instruirea în domeniul drepturilor omului a colaboratorilor de Poliție, PNUD Moldova, 2008, 248 p.
32. Cloșcă I., Suceavă I. Tratat de drepturile omului. Editura Europa Nova, București:1995, p. 25.
33. Creangă C., Stamatini Ș. Ghidul deontologiei polițienești. Chișinău: Centrul ed. al Acad. ”Ștefan cel Mare”, a MAI al Republicii Moldova, 2004, p. 13.
34. Cristian Nicolae Apetrei. Istoria administrației publice. Universitatea “Dunărea de Jos”, Galați, 2009, p. 45-46.
35. Constantinescu A. Instituții feudale din țările române. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România. 1988, p. 216, citat de Victor Muntean, Geneza și evoluția dreptului polițienesc în Republica Moldova, p. 32-68.
36. Cuhutencu I. Managementul ordinii publice în situații de normalitate și de criză din perspectiva de țară membră a UE și NATO. Ed. Ministerului Administrației și Internelor. București, 2010, p. 20.
37. Deleanu I. Drept constituțional și instituții politice. Tratat, vol.1. Ed. Fundației Chemarea, Iași, 2014, p. 102.
38. Dimin N. Rolul mass-mediei întru stabilirea parteneriatului Poliție-societate civilă. Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, p. 118.
39. Dogaru Ion, Dănișor Dan-Claudiu. Drepturile omului și libertățile publice. Ed. Zamolxe, Chișinău, 1998, p. 49.
40. Dvoracec Maria. Istoria dreptului românesc. Iași: ed. Fundației „Chemarea”, 2002, p. 24.
41. Erhan I. Impactul documentelor de politici naționale în domeniul ordinii și securității publice asupra protecției drepturilor omului, caracteristici distinctive și mecanisme de implementare, Participarea la Conferința științifică națională cu participare internațională „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale, materialele conferinței științifico-practice internaționale, Chișinău, 2020, p. 144.

42. Erhan Ianuș. Rolul poliției și a altor organe de drept în asigurarea ordinii și securității publice. Chișinău: Ediția I-a, Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021, p. 339.
43. Furtună D. Homo Aggressivus - De ce nu se opresc războaiele și violența. Chișinău, 2015, p. 540.
44. Gladchi Gh. Organele de ocrotire a normelor de drept în calitate de subiecți ai prevenirii victimologice. Poliția și securitatea publică. Materialele conferinței științifico-practice, 9 decembrie 2002, M.A.I., Chișinău, Academia ”Ștefan cel Mare”, 2003, p. 76.
45. Golubenco Gh. Securitatea personală: Ghidul cetățeanului. Chișinău: 2002, p. 5.
46. Graur Gheorghe, Antoci Albert. Rolul polițistului în aplanarea conflictelor din societatea civilă. În: Revista Națională de Drept, nr. 7(201), 2017, p. 59.
47. Guceac Ion. Statul și poliția. Chișinău: Cartier, 1997, p. 14-15.
48. Guțuleac Victor. Drept polițienesc. Manual: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată și Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM. Chișinău: „Tipografia Centrala”, 2015, p. 283.
49. Huntington S. Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale. București: Litera Internațional, 2012, p. 94.
50. Ki-Zerbo J. Histoire de l’Afrique noire, Paris, 1978, p. 75, citat de Nicolae Popa, Teoria generală a dreptului, Editura All Beck, București, 2002, p. 51.
51. Marcu Liviu. Istoria dreptului românesc. București: ed. Lumina Lex, 2000, p. 21.
52. Mbaye Kéba. Les droits de l’homme et des peuples, în Droit International, Bilan et Perspectives, coordonator Mohammed BEDJAOU, Editura Pedone, Paris, 1991, p. 19.
53. Miga-Beșteliu Raluca. Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public. Ediția a III-a, Editura All Beck, București, 2003, p. 219.
54. Moroianu Zlătescu I. Drepturile omului: un sistem de evoluție, ed. 2-a revăzută, Ed. I.R.D.O., București, 2007, p. 7-8.
55. Moroianu Zlătescu Irina, Demetrescu Radu C. Din istoria drepturilor omului. Institutul Român pentru Drepturile Omului. Tiparul: Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2003, p. 10.
56. Moroșan I., Gîrbu N. Reglementarea juridică a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Orhei: Tipografia Orhei, 2003, p. 65.
57. Munteanu A., Rusu S., Vacarciuc O. Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului. Oficiul Avocatului Poporului. Ed. a 2-a. Chișinău: Arc, 2015, p. 30.
58. Năstase Adrian. Destinul contemporan al dreptului internațional. Reflecții dintr-o perspectivă europeană. Editura Universitatea „Nicolae Titulescu”, București, 2004, p. 210.

59. Negru B., Osmochescu N., Smochină A., et. al. Comentariul la Constituția Republicii Moldova. Coord. de proiect: K. Sollfrank ; red.: N. Pârțac , L. Țurcanu . Chișinău: Arc, 2012, p. 95.
60. Paraschiv Ramona-Gabriela. Evoluții privind recunoașterea și respectarea drepturilor omului. Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 3, 2014, p. 5. În: https://www.ugb.ro/Juridica/Issue6RO/2._Evolutii_in_recunoasterea_si_respectarea_drepturilor_omului.Ramona_Paraschiv.RO.pdf (accesat la 09.11.2022).
61. Paraschiv Ramona-Gabriela. Mecanisme internaționale de protecție a drepturilor omului. Editura Pro Universitaria, București, 2014, p. 221.
62. Pastor Sara. Time for change in police culture: putting human rights at the centre of policing. Queens' University Belfast, 2015, p. 21-22.
63. Paternoster R., Bachman R., Brame R., Sherman L. Do Fair Procedures Matter? The Effect of Procedural Justice on Spouse Assault. Law and Society Review 1997, Vol. 31, nr.1, p. 174. În: <https://www.jstor.org/stable/3054098> (accesat la data de 02.03.2023).
64. Pătulea V. Proces echitabil. Jurisprudența comentată a Curții Europene a Drepturilor Omului. București: I.R.D.O., 2007, p. 198.
65. Popa Nicolae. Teoria generală a dreptului. Editura C.H. Beck, București: 2012, p. 44.
66. Roman D., Vîzdoagă T., Grigoriu A. Organele de ocrotire a normelor de drept. Chișinău: Cartier, 2001, p. 62.
67. Stamatin Ș., Grati V., Dogari I. Teoria și tactica aplicării și folosirii armei de foc în contextul drepturilor omului. Chișinău: Centrul Ed. al Acad. ”Ștefan cel Mare” a MAI al Rep. Moldova, 2004, p. 9.
68. Szabo Imre. Fondements historique et developpment des droits de l’homme, în „Les dimensions internationales des droits de l’homme”. Paris, 1978, p. 13, citat de Ion Diaconu, Drepturile omului, Institutul Român pentru Drepturile Omului. București, 1993, p. 7-10.
69. Toma C. Dinamica crizelor ce pot afecta ordinea publică și managementul acestora. Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a MAI. București: 2016, p. 9-10.
70. Vieru V., Botnarenco M. Ghid succint “Drepturile omului în activitatea Poliției”, Fundația „Soros Moldova”, Chișinău, 2020, p. 6.
71. Voiculescu Marin. Drepturile omului și problemele globale contemporane. Ed. Odeon, București, 2003, p. 29.
72. Абдуллаев М. И. Права человека и закон: Историко-теоретические аспекты. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2004, с. 186.
73. Андреев Г.М. Социальная психология. Москва: Из. Аспект Пресс, 2003, с. 101. În: http://dou4sun.ru/files/File/biblioteka_andreeva-soc-psy.pdf (accesat la 17.02.2023).

74. Барбин В.В., Долинко В.И. Обеспечение законности, соблюдение прав и свобод человека и гражданина в деятельности органов внутренних дел: учебно-практическое пособие. Москва: Проспект, 2021, с. 63-64.

Lucrări ale conferințelor de specialitate

75. Cananău A., Zavatin V. Atitudini, valori și comportament în activitatea polițistului de sector. Culegerea materialelor Conferinței științifice cu participare internațională „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2022, p. 358.
76. Erhan I. Analiza competențelor poliției prin prisma protecției drepturilor omului. În: Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, 10-11 noiembrie 2020, Chișinău, CEP USM, 2020, p. 223.
77. Guceac Ion. Poliția și valorile general-umane în contextul integrării europene. În: Materialele conferinței științifico-practice. Chișinău, 2007, p. 13.
78. Postovan O. Statutul, locul și rolul Poliției comunitare în cadrul politicilor de ordine publică orientate către comunitate. Culegerea materialelor Conferinței științifice cu participare internațională „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, 2022, p. 407.
79. Șaptefrați S. Mediana etică în relațiile dintre poliție și societatea civilă. În: Anale științifice ale Academiei
80. The International Law Association, Report of the Seventy-Third Conference, held in Rio de Janeiro, Brazil, 17-21- august 2008, Londra 2008, p. 4, adaptare în limba română în: https://issuu.com/bibliotecivalcene/docs/2015_forme_de_manifestare/s/15834198 (accesat la 10.11.2022).

Articole din reviste științifice

81. Bencheci M. Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul consolidării sistemului de securitate internațională. În Revista științifico-practică nr.1, 2017, p. 56.
82. Bonfield Mark, Rapp Jared. Leadership in the Face of Fire. În revista: Police Chief, februarie 2021, p. 36.
83. Erhan Ianuș, Ardeleanu Vadim. Impactul Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 – Analiza și concluzii. Revista națională de drept nr. 4 (246), Chișinău 2021, p. 44.
84. Guțuleac V., Mamaliga V. Responsabilitatea și răspunderea - metode de baza privind asigurarea legalității în procesul activității polițienești. Jurnalul juridic național: Teorie și practică, decembrie 2021, p. 57.

85. Hsiung Chris. Three Strategies for Crisis Leadership. În revista: Police Chief, februarie 2021, p. 30.
86. Jones Trevor. Democratic police governance in comparative perspective in Policing. An: International Journal of Police Strategies & Management, Vol. 36 (3), 2013, p. 563. În: https://www.researchgate.net/publication/259582594_Democratic_police_governance_in_comparative_perspective_Reflections_from_England_Wales_and_the_Netherlands (accesat la 16.01.2023).
87. Manoli M., Cheianu-Andrei D. Metodologia studierii imaginii organelor de poliție. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2011, nr. 3(43), Seria „Științe sociale”, p. 95.
88. Potînga A. Conflictul și prevenirea acestuia în cadrul poliției de proximitate. În: Revista Națională de Drept, nr. 3, 2021, p. 23-31.
89. Нягу А. Гарантии прав человека: сущность, значение и классификация. Закон и Жизнь, №8, 2012, с. 28.

Ghiduri, rapoarte publice, ordine, etc.:

90. Ghidul drepturilor omului pentru asigurarea ordinii publice la întruniri, p. 7. În: <https://www.osce.org/files/f/documents/6/0/439178.pdf> (accesat la 15.02.2023).
91. Nota de activitate a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră pentru anul 202, Chișinău 2022, p.19. În: <https://border.gov.md/files/2022-02/Raport%20de%20activitate%20IGPF%20-%202021..pdf> (accesat la 18.12.2022)
92. Notă Informativă a INSP al IGP. Privind starea infraționalității ce atentează la viața și sănătatea persoanei și celor comise în sfera relațiilor familiale pe parcursul a vi luni ale anului 2022, p. 3-6. În: https://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_privind_starea_infractionalitatii_ce_atenteaza_la_viata_si_sanatatea_persoanei_si_celor_comise_in_sfera_relatiilor_familiale_pe_parcursul_6_luni_2022.pdf (accesat la 24.11.2022).
93. Ordinul cu privire la aprobarea Codului deontologic al polițistului de frontieră, nr. 500 din 21.11.2013, art. 7, publicat în Monitorul Oficial nr.291-296/1839 din 13.12.2013.
94. Ordinul cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare strategică al Poliției pentru perioada 2017-2019, nr. 150 din 28.03.2017, p. 5-6. În: https://politia.md/sites/default/files/ordinul_igp_nr.150_pds_al_politiei_2017_-_2019.pdf (accesat la 21.11.2022).
95. Ordinul IGP cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind elaborarea și aplicarea procedurilor operaționale în cadrul Poliției, nr. 118 din 23.06.2015.

96. Ordinul IGP nr. 42 din 17.03.2014 pentru aprobarea instrucțiunii privind comportamentul angajaților cu statut special din IGP al MAI, cap. „Norme de comunicare și comportament a polițiștilor cu cetățenii”, secțiunea 1, art. 42.
97. Raport privind analiza funcțională a Ministerului Afacerilor Interne al RM. Chișinău, 2015, p. 7. În: https://www.mai.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_af_05.09_final_2.pdf (accesat la 14.02.2023).
98. Raport privind respectarea drepturilor și libertăților omului în RM în anul 2020, Chișinău, 2021, p. 21-22. În: <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/04/RAPORT2020romana.pdf> (accesat la 15.01.2023).
99. Raport privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2020. Chișinău, 2021, p. 6.
100. Regulamentul de serviciu al pompierilor și salvatorilor. În: <http://dse.md/sites/default/files/pdf/acte-normative/Ordin%20DSE%20nr.277%20din%2001.12.2004.pdf> (accesat la 03.12.2022).

Pagini WEB:

101. Analiza situației accidentare pentru perioada 10 luni 2021 în Republica Moldova. În: https://unece.org/sites/default/files/2022-01/SI_MoI_PA.pdf (accesat la 25.11.2022).
102. Autospecială de cercetare CBRN. În: <https://www.deltamed.md/product/autospeciala-de-cercetare-cbrn/> (accesat la 04.12.2022).
103. Bourdieu P. The Logic of Practice, Stanford, Stanford University Press, 1990, p. 81. În: https://monoskop.org/images/8/88/Bourdieu_Pierre_The_Logic_of_Practice_1990.pdf (accesat la 16.01.2023).
104. Carabinierii în acțiune din 13.01.2023. În: <https://carabinier.gov.md/ro/content/carabinierii-%C3%AEn-ac-%C8%9Biune-sintez-a-s-%C4%83pt%C4%83m%C3%A2nii-172> (accesat la 30.01.2023).
105. Concept de organizare a intervențiilor pentru subdiviziunile Inspectoratului General pentru Situații de Urgență. Chișinău, 2019, p. 3. În: http://dse.md/sites/default/files/pdf/Concept_OrgInter_IGSU.pdf (accesat la 03.12.2022).
106. În: <https://eresursedrept.files.wordpress.com/2020/03/balmuc59f-victor-muntean-valeriu-elemente-de-drept-polic5a3ienesc-p.-32-68.pdf> (accesat la 12.10.2022).
107. Direcția Chinologică a IGP la 61 de ani. În: <https://realitatea.md/foto-directia-chinologica-a-igp-la-61-de-ani-ce-varsta-are-cel-mai-batran-caine-dar-cel-mai-tanar/#:~:text=Direc%C8%9Bia%20Chinologic%C4%83%20a%20IGP%20are,%C8%99i%20substan%C5%A3elor%20explozive%20%C8%99i%20narcotice> (accesat la 24.11.2022).

108. Funcțiile Brigăzii de poliție cu destinație specială „Fulger”. În: <https://politia.md/ro/profile-departments/brigada-de-politie-cu-destinatia-speciala-fulger> (accesat la 21.11.2022).
109. Funcțiile Centrul cooperare polițienească internațională. În: <https://politia.md/ro/profile-departments/centrul-cooperare-politienearca-internationala> (accesat la 21.11.2022).
110. Funcțiile Inspectoratului Național de Investigații. În: <https://politia.md/ro/profile-departments/inspectoratul-national-de-investigatii> (accesat la 20.11.2022).
111. Funcțiile Inspectoratului Național de Patrulare. În: <https://politia.md/ro/profile-departments/inspectoratul-national-de-patrulare> (accesat la 20.11.2022).
112. Funcțiile Serviciului poliției judecătorești. În: <https://politia.md/ru/profile-departments/serviciul-politiei-judecatoresti> (accesat la 21.11.2022).
113. Gallagher C. The Public Image of the Police, 2001, p. 11. În: https://www.researchgate.net/publication/247959149_The_Public_Image_of_Police (accesat la data de 02.03.2023).
114. Grigoraș Nicolae. Instituții feudale din Moldova. Organizarea de stat până la mijlocul sec. XVIII. București: Ed. Academiei Republicii Socialiste România. 1971, p. 113, citat de Igor Sava, Imunitatea în raporturile dintre domnie și mănăstirile Moldovei (secolele XV-XVI), p. 3-4. În: <https://plural.upsc.md/wp-content/uploads/2015/12/04-igor.pdf> (accesat la 12.10.2022).
115. Handbook on police accountability, oversight and Integrity (Manual privind responsabilitatea, supravegherea și integritatea poliției), Viena, Națiunile Unite (ONU), 2011, p. 5. În: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Oversight_and_Integrity.pdf (accesat la 12.01.2023).
116. Human Rights and Law Enforcement a Trainer’s. Guide on Human Rights for the Police, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights Professional Training, series. 5/Add.2, New York and Geneva, 2002, p. 14. În: <https://www.ohchr.org/sitePublications/training5Add2en.pdf> (accesat la 11.01.2023).
117. Inspectoratul General al Poliției. Subdiviziuni specializate. În: <https://politia.md/ro/advanced-page-type/subdiviziuni-specializate> (accesat la 15.11.2022).
118. Inspectoratul General de Carabinieri. În: <https://www.carabinier.gov.md/ro/content/misiuni> (accesat la 27.11.2022)
119. Inspectoratul General pentru Situații de Urgență. Cadrul juridic. Acte normative. În: <https://dse.md/ru/node/32> (accesat la 04.12.2022).
120. Institutul de Politici Publice. Barometrului Opiniei Publice 2021. Încrederea cetățenilor Republicii Moldova în instituția Poliției. În:

<https://www.jurnal.md/ro/news/dc55d393fd998be5/promo-lex-doar-30-dintre-cetatenii-republicii-moldova-au-incredere-in-politie.html> (accesat la 14.02.2023).

121. Istoria Poliției de Frontieră. În: <https://www.border.gov.md/index.php/ro/istoria-politiei-de-frontiera> (accesat la 07.12.2022).
122. Istoricul formării structurii Apărării Civile a Republicii Moldova. În: <https://dse.md/ro/istoria> (accesat la 03.12.2022).
123. Magna Charta Libertatum. În: https://ro.wikipedia.org/wiki/Magna_Charta_Libertatum (accesat la 09.11.2022).
124. Manual de Instruire privind Integritatea Poliției. Publicat de DCAF, Geneva, 2015, p. 44. În: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF-Training-Manual-on-Police-Integrity_ROM_19.08.2016.pdf (accesat la 10.01.2023).
125. Manual pentru formatorii polițiștilor „Formare pentru polițiști din perspectiva drepturilor fundamentale”, elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2018, p. 28. În: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2013-fundamental-rights-based-police-training_ro.pdf (accesat la 12.01.2023).
126. Peste 200 de jandarmi români și carabinieri din Republica Moldova s-au pregătit în comun. În: <https://carabinier.gov.md/ro/content/peste-200-de-jandarmi-rom%C3%A2ni-%C8%99i-carabinieri-din-republica-moldova-s-au-preg%C4%83tit-%C3%AEn-comun> (accesat la 28.11.2022).
127. Poliția de frontieră a Republicii Moldova. În: [https://ro.wikipedia.org/wiki/Poli%C8%9Bia_de_Frontier%C4%83_\(Republica_Moldova\)#:~:text=Pol%C8%9Bia%20de%20Frontier%C4%83%20este%20organul,%C8%99i%20a%20combaterea%20criminalit%C4%83%C8%9Bii%20transfrontaliere](https://ro.wikipedia.org/wiki/Poli%C8%9Bia_de_Frontier%C4%83_(Republica_Moldova)#:~:text=Pol%C8%9Bia%20de%20Frontier%C4%83%20este%20organul,%C8%99i%20a%20combaterea%20criminalit%C4%83%C8%9Bii%20transfrontaliere) (accesat la 15.12.2022).
128. Poliția municipală (Franța). În: [https://ro.frwiki.wiki/wiki/Police_municipale_\(France\)](https://ro.frwiki.wiki/wiki/Police_municipale_(France)) (accesat la 12.10.2022).
129. Poliția și societatea civilă. Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului în Republica Moldova. Chișinău, 2001, p. 8. În: http://www.viitorul.org/files/4684299_md_mapping_md_idi.pdf (accesat la 14.10.2022).
130. Repere istorice a formării Departamentului Trupelor de Carabinieri. În: <https://www.carabinier.gov.md/ro/content/repere-istorice-1> (accesat la 27.11.2022).
131. Scurt istoric al Poliției Naționale. În: <https://politia.md/ro/content/despre> (accesat la 12.10.2022).

132. Subdiviziuni pe lângă Direcția Trupelor de Carabinieri. În: <https://carabinier.gov.md/ro/content/subdiviziuni-pe-1%C3%A2ng%C4%83-dtc> (accesat la 27.11.2022).
133. Subdiviziuni subordonate Inspectoratului General de Carabinieri. În: <https://carabinier.gov.md/ro/content/subdiviziuni-subordonate-igc> (accesat la 27.11.2022).
134. Ținuta de serviciu în cadrul IGP. În: <https://politia.md/ro/content/tinuta-de-serviciu> (accesat la 15.11.2022).